

ГОД. XXI.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 19.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Издави за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страју 60 новч. месечно. —

ГРАЂА ЗА ИСТОРИЈУ СРПСКОГ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА.

Од ЈОВАНА ЂОРЂЕВИЋА.

(Наставак).

За представе најмиме дворану у гостионици „код српске круне“ (садашњи општински суд). Локал је био леп, али сувише мален и тескобан.

Кад сам се пријавио у двору ради аудијенције, добијем одговор од кнежева секретара, покојног Јоксџа, да је кнез већ извештен о доласку позоришне дружине и да ће поручити, кад хтедне доћи на коју представу.

За 19. септембар била су заказана два шаљива комада: „Он није љубоморан“, и „Пуконик од осамнаест година“. Тога дана буде поручено из двора, да ће кнез доћи на представу.

Пре доласка кнежева станемо ја и управитељ вароши Барловац у ходнику код главних степеница, и мало после спазимо кнеза, где се пење уз степенице с танким штапићем у руци. Поклонимо се обојица, управитељ ме представи кнезу и да ми очима знак да пођем напред упередо с кнезом.

„Колико се мислите бавити у Београду, господине управитељу?“ — запитаће кнез после мале почивке.

„Четири месеца, Ваша Светлости!“

„То мора да се надате добром одзиву од публике, кад сте се решили, да тако дуго останете.“

„Ми ћемо се трудити, да задовољимо публику и да заслужимо њен добар одзив.“

У том дођемо до уласка у дворану. Кнез махну лако главом и уђе унутра, а ја одем на позорницу.

Израз лица кнежева, као и тон његова говора био је благ, али уједно и озбиљан, скоро хладан. Тако је остао неко време и у почетку представе.

Мало по мало почеше црте његова лица добијати топлији израз. Он се поче знајпре смешити, а за тим га видесмо, да се неколико пута и слатко насмејао.

„Честитам, господине управитељу, ваши чланови играју изврсно“, — рече ми кнез, кад смо га при изласку из дворане дочекали и уз степенице до доле испратили.

Први корак испео је срећно. Кнез је отишао са представе пуно задовољан.

Сад нам је још требало наћи кога од интимнијих пријатеља кнежевих, али који ће уједно бити и позоришту пријатељ, и позоришну ствар и моћи и хтети заступати код кнеза.

Таког смо пријатеља нашли у старом члану касације Моји Гавриловићу, сад већ покојном „господину Моји“, као што су га обично звали.

Добри стари господин Моја долазио нам је на сваку представу. Ја брзо нађем начин, да се с њиме ближе познам. Он је становао у „старом зданију“, а редовно је ручавао с двојицом својих колега „код Тиролца“, малој једној гостионици ниже митрополије. Овде и ја погодим за себе ручак, као четврти редовни гост за столом господина Моје.

Кнез је после оне прве посете у позоришту наскоро отишао на скупштину у Крагујевац, а по повратку отуда лежао је неколико дана у Смедереву од гушобоље, а доцније и у Београду неко време слабо је из двора излазио. Господин Моја одлазио је сваки дан после подне кнезу на разговор, као стари пријатељ дома Обреновића. Том приликом доносио је кнезу рапорат о свакој нашој представи и кнез га је с интересом слушао и радо се извештавао о нашим стварима. Други дан за сто-

лом разбпрао бих опет ја од господина Моје, шта је пређашњег дана о нама у конаку говорено.

Из свега сам с радошћу увидео, да је кнез према позоришту врло добро расположен. Господин Моја није ни о томе пропустно извести кнеза, како се непрестано тужим на тескобан локал, у ком се представе дају, и како смо се пре неки дан због тога морали преселити у други локал, код „енглеске краљице“ у поц-Сушићевој кући.

Већ после неколико дана чуо сам од господина Моје, како је дан пре говорио кнезу, да не може бити све донде удесног локала, док се год будемо потуцали из једног ћумеза у други, него би ваљало, да имамо што пре зидан театар. „Кнез се на ово смешно, али ми ништа није одговорио“ — дода господин Моја.

Наскоро после тога разговора с господином Мојом јави ми управитељ вароши, да ће кнез у недељу, 5. новембра, доћи на представу. Одмах наредим, да се понове две најлвиге игре: „Шаран“ и „Госпође и хусари“. Кнезу су оба ова комада већ била позната из рапората

господи-Мојиних, а особито „Госпође и хусари“, које су тек пре неколико дана (28. октобра) биле представљане. Кнез је у шали задиркивао господина Моју, да ли му не долази у сну по који пут, да и њега (господина Моју) хоће да жене каквом младом девојком, као оно мајора у том Фредровом комаду?

Тога дана (5. новембра) време је било ужасно ружно. Снег је вејао цео дан и одмах се топио. Била је брчкавица, да се човеку није милило ни из себе звићи. Али позориште је ипак било дупком пуно, чим се чуло да ће кнез, после седмонедељне паузе, тога вечера по други пут доћи у позориште.

На уласку капије у Сушићевој кући чекали смо кнежев долазак ја и управитељ вароши. Чим је сипао с каруца, одмах ће ме запитати:

„Па како сте задовољни с овим новим локалом, господине управитељу?“

„Мало је пространји од оног пређашњег, али још није сасвим удесан“.

„Сазидаћемо ми вама театар за себе, па ћете бити сасвим задовољни“ — рече ми кнез и брзо уђе у дворану.

(Наставиће се).

И С Т И Ј А И

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Поп Доброслав, слика из српског народног живота у 4 чина, с певањем, по туђој замисли написао П. Адамов, музика од Х. Дубека).

Писац се и сам устручавао назвати своје дело „драмом“. Увиђавност његова заслужује поштовање, али ствари није много помогао. Чим је нешто одређено за „даске“, чим неко песничко градиво хоће да нам се прикаже у драматском облику, оно мора имати у себи елеменат, који креће радњу, узнесе је без околишења до природног врхунца, да је напакон доследно доведе крају. Тај елеменат није нити може бити нешто спољашње (на пр. дијалогски облик, јединство места или времена, изузетно може бити драма чак и без јединства радње и лица: „Човекова трагедија“ Мадачева, Гетов „Фауст“) него лежи дубоко у карактерима и догађају. Да се може приметити драматска радња, мора бити у њој супротних тежња, које ће ју гонити до

снажне одлуке. Где тога нема, ту скромнији назив може бити само опомена публици, да са блажим мерилом приступа оцењивању, али тако дело, ма имало иначе и великих врлина, не може се надати успеху на позорници.

Занста, ко би се усудио порећи да „Поп Доброслав“ нема својих врлина? Схватање живота људскога и његова задатка узвишено је, одношај између Руже и Раде пун је појезије, Матија црквењак је посве оригиналан тип из народа, назарен и њихова скупштина нацртани су истинито (скупштина можда и сувише реалистички), цело дело одаје вешта стилисту и добра познаваоца народа — али . . .

Главан јунак је свештеник. Може ли хришћански свештеник бити драматски јунак? До решења овога питања ће много стајати. — Чини ми се, може, али то би морао бити какви хаџи-Ђера, или „војвода“ Лука Лазаревић, каки поп Андоровић „нови Обилић“ (из Љубишине припо-

вести) или игуман Мркојевић из „Шћепана Малог“, који коње јашу, бритке сабље пашу, који беху више јунаци него свештеници, а који познаваху богословију управо онолико, колико чувени поп-Мићо из „Горског Вијенца“. Али просвећен хришћански свештеник, прожет божанском науком љубави, науком, која га учи да љуби и своје непријатеље и да увреде прашта — мучно.

Признати се мора, да у овом делу има супротних тежња између главног јунака и његове околине те се привидно покреће акција. Поп-Доброслав прво долази у опреку са назаренима, који у њему гледе главног представника мрске вере; после се судара са Зврцом, зато што тобоже заклања назарене „од закона“; и Гаја ковач му „изјави мржњу“, ту већ ни поп-Доброслав не зна зашто. Напослетку долази у опреку и са самим собом, управо са својим чином. Он је удовац и то млад, свештеник, удовац, а Ружа његово подевојче, тако чедно, дивно девојче! Није чудо што је човек, слаби човек у њему за часак заборавио на духовника.

Али сви ти сукоби неће моћи — већ унапред знамо — извести из концепта тако узорна свештеника, као што је Доброслав. Све тешкоће само му више дају моралне снаге, да мирно и свесно остане на путу, који води срећи народној, а где се тиче његове — да и резигнује. Тако се назарени сви листом врате старој вери (мало неверојетно, и ако је стао пред бајонете за њих), Зврц се задовољи голим претњама и безуспешним бургијањем у општини. Гаја како се отпадио од цркве, онако се опет и повратио, а Ружа — зар би јој поп-Доброслав могао стати срећи на пут, кад се увери, да се воли с Радом? Без велике душевне борбе, дабогме, није могло проћи, али поглед на распеће, помисао на много, много веће муке Спаситељеве и молитва опет повратише равнотежу у поколебаној души Доброслављевој. Духовник одржа победу над човеком и Доброслав, одрекавши се своје среће, још се с јачом вољом лаћа свога правога задатка: да усрећи народ. Све ово беше као кад летњи облачак прелети преко сунца, да оно после још лепше засја.

Из ове анализе се може ласно уверити, да драматске радње овде не може бити, а гледаоци овога вечера могу и потврдити, да је било доста „мртвих тачака“, које су за невољу испуњене једанпут чаврљањем доброћуднога Матије, други

пут чантрањем Мартиним, трећи пут песимистичним разматрањем попа Доброслава и т. д. Није могло другојачије ни бити, јер је поп-Доброслав епски јунак, а ово градиво би било много подесније за роман.

(Наставиће се.)

КР. СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ.

(Репертоар.) У кр. српском народном позоришту у Београду одређен је био овај репертоар: У уторак 30. јануара: **Потера**, комад из српског народног живота у пет чинова и осам слика, с певањем, написали Јанко и чича Илија. Музика од Д. Јенка.

У четвртак 1. фебруара: **Руп Блас**, драма у пет чинова, написао Виктор Иго, превео с француског Душан Л. Ђокић.

У петак 2. фебруара: **Алпски цар**, чаробна игра у три чина, с певањем, написао Ф. Рајмунд, превод с немачког.

У суботу 3. фебруара: **Анђео поноћ**, драма у шест чинова, написали Баријер и Плувје, превео с француског Ј. Борђевић.

У недељу 4. фебруара: **Дневна представа: Карташ**, драма у три чина, написали Диканж и Дино, превод с француског. — **Вечерња представа: Париска спротиња**, драма у шест чинова, с предигром, написали Бризбар и Нис, превео с француског М. И. Стојановић.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Ред позоришних представа).

У четвртак 8. (20.) фебруара: по други пут: „**Позоришно дело**“. Првом наградом награђена шаљива игра у 5 чинова, написала Е. Хенлејева, с немачког превео Сава Петровић.

У петак 9. (21.) фебруара с новом поделом улога први пут: „**Роман сиромашног младића**“. Драма у 5 чинова, написао Октав Феље, превео Светозар Савковић.

У недељу 11. (23.) фебруара: „**Циганин**“. Позоришна игра у 3 чина, с певањем и играњем, од Е. Сиглигетја, посрбио Ј. М. Шимић, за позорицу удесио А. Хацић, музика од А. Миличинског. (Представа за народ с обаленим ценама).

Издаје управа срп. нар. позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

24. Представа. У ДУЊЕРСКОМ ПОЗОРИШТУ. Ван претплате.

▶ **ПРЕДСТАВА ЗА БАКЕ И ДЕЦУ СА СПУШТЕНИМ ЦЕНАМА.** ◀

У Новоме Саду, у недељу 4. (16.) фебруара 1896:

Сабља Краљевића Марка.

Алегорија у два дела и 7 слика, с песамама, од Ј. Ђорђевића и А. Хаџића, музика од Д. Јенка.

Редитељ: Добринић.

ОСОБЕ:

Краљевић Марко — — — — Душановић.	Певац — — — — — Дукљ.
Вила — — — — — Т. Дукљка.	Народ. — Сликe.

- I. Слика: Деспот Ђурађ Бранковић, син му Гргур и Стеван, кћи му Мара и турски цар Мурат II.
- II. Слика: Турски цар Мухамед и босански краљ Стеван Томашевић; турчење босанских великаша.
- III. Слика: Сеоба српска под патријархом Арсенијем Чарнојевићем.
- IV. Слика: Борба Црногораца с Турцима под владиком Данилом.
- V. Слика: Устанак у Србији.
- VI. Слика: Досетије Обрадовић, Сава Текелија, Вук Ст. Караџић и Ј. С. Поповић.
- VII. Слика: Славље.

У уторак 6. (18.) фебруара први пут: „Еманципована“. Шаљива игра у 1. чину, написала Даница Бандићка-Телечкова. (Ову шаљиву игру наградила је „Матица Српска“). — Пре тога: „Грентоар“. Позоришна игра у 1. чину, написао Банвиљ, превео Ј. Ђорђевић.

УЛАЗНЕ ЦЕНЕ:

Ложа: 3 фор. — Ученици и ученице средњих школа: 20 н. — Ученици основних школа: 10 н.
— Одраслији: 40 н.

Ко од наших поштованих претплатника жели своју ложу и за ову представу задржати, нека изволи ту намеру своју изјавити у књижари браће М. Поповића најдуже до 10 сахата пре подне.

Улазнице могу се добити у књижари браће М. Поповића од 9—12 пре подне, и после на каси.

Почетак тачно у 3 свршетак у 5 сахата после подне.